

Årsplan for Nygård barnehage 2021 - 2022

Innhold

Innledning til Årsplan – forankring	s. 3
Satsningsområde 2021 – 2022	
Mangfold - inkludering - livsmestring	s. 5
Inkluderende barnehagemiljø	s. 6
Gjennomgående innhold «Den gode barndom»	
Omsorg	s. 8
Tilvenning	s. 9
Likestilling og likeverd	s. 10
Mangfold og gjensidig respekt	s. 11
Lek og vennskap	s. 12
Læring og danning	s. 14
Kommunikasjon og språk	s. 15
Barns medvirkning	s. 17
Foreldres medvirkning	s. 18
Overgang barnehage - skole	s. 19
Kompetanseutvikling	s. 20
Vurdering	s. 23
Dokumentasjon	s. 24
Temaarbeid - Progresjonsplaner	
Om fagområdene	s. 25
Høytider og tradisjoner - Årskalender 2021 - 2022	
Høsten 2021	s. 42
Våren 2022	s. 43
Planleggingsdager 2021 – 2022	s. 44

PEDAGOGISK PLATTFORM

Nygård barnehage

«Alle barn skal ha en god hverdag – hver dag!»

Med skrubbsår på knærne og stjerner i øynene

Utviklingsområder 2018 – 2022

Inkluderende miljø i barnehage og skoler

Lærende møter

Godt språkmiljø for alle barn

EN LÆRENDE ORGANISASJON MED PROFESJONELLE MEDARBEIDERE

Menneske Syn	Etikk	Barndom	Tilknytning	Lek	læringssyn	Barns medvirkning	Foreldres medvirkning	Kvalitets- System BTI

Strategiske styringsmål for Nittedal kommune:
Kjerneverdier for Nittedal kommune: Raushet, redelighet, respekt

Gode tjenester

God folkehelse

Rent miljø

Stolt nittedalsidentitet

Levende lokaldemokrati

Gode prosesser

Kompetente og
motiverte medarbeidere

Sunn økonomi

LOVGRUNNLAG og STYRINGSDOKUMENTER

Barnehageloven, rammeplanen, FN's barnekonvensjon, HMS, miljørettet helsevern, Handlingsplaner for Nittedal kommune

Innledning

Alle barnehager skal utarbeide en årsplan, et arbeidsredskap for barnehagepersonalet, dokumentasjon på barnehagens valg og begrunnelser og informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til foreldre, samarbeidspartnere og andre interesserte.

(Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver s. 14)

Nittedal kommunes barnehager har en pedagogisk plattform (01.01.17) som tydeliggjør rammeplanens innhold med målsetting om at alle barn skal ha de beste rammer for å oppdage, utforske og utvikle i lek med andre barn.

Det er utarbeidet en kvalitetsplan for Nittedalsbarnehagene (juni 2019) som er forankret i sentrale regelverk, nasjonale føringer og satsningsområder. Utviklingsområdene for kompetanseutvikling i perioden 2019 – 2022 er:

Barnehagen som lærende organisasjon, Inkluderende miljø, Tidlig innsats-kompetanse, Godt språkmiljø for alle barn

Nygård barnehages årsplan beskriver hvordan vi omsetter disse planene i pedagogisk praksis.

Den omhandler hvordan vi skal arbeide med omsorg, lek, læring og danning, medvirkning, vurdering og hvordan vi legger til rette for god tilvenning og gode overganger innad i barnehagen og i forbindelse med skolestart.

For arbeidet med de 7 fagområdene som er beskrevet i Rammeplanen har vi progresjonsplaner for de ulike aldrene.

Barnehagens temaarbeid, høytider og tradisjoner beskrives i en «årskalender» på de siste sidene i planen og i periodeplaner som publiseres på kommunikasjons-plattformen «MyKid»

For barnehageåret 2021 – 2022 skal vi ha fokus på områdene **mangfold, inkludering og livsmestring.**

Vår kompetanseutvikling skal være knyttet til barnehagen som **lærende organisasjon.** Vi følger et kompetanseprogram utviklet av Høyskolen i Innlandet **«Barneagemiljø og krenkelser»** som skal bidra til at vi (personalet) jobber systematisk for å

- **fremme et trygt og inkluderende barneagemiljø**
- **forebygge, oppdage og stoppe alle former for krenkelser**
- **følge opp med nødvendige tiltak**

Barnehagen har plikt til å sikre at barna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (Aktivitetsplikt jfr. Lov om barnehager)

NYGÅRD BARNEHAGE 2021 - 2022

MANGFOLD – INKLUDERING - LIVSMESTRING

BARNEHAGEMILJØ OG KRENKELSER

Kompetanseheving for personalet

Observasjon som verktøy for å oppdage eller forebygge alle former for krenkelser

Barnesamtaler som verktøy for å sikre tidlig innsats og stoppe krenkelser

ET TRYGT OG INKLUDERENDE BARNEHAGEMILJØ FOR ALLE BARN

«Periodemål»
Et pedagogisk verktøy for å forebygge krenkelser som mobbeatferd og mobbing.

Autoritative voksne som ser for å «se etter» og hører for å «lytte til» og som følger opp med egnede tiltak

Aktivitet splikt
Jfr. Lov om barneha
ger §§
41 - 43

ET GODT SPRÅKMILJØ FOR ALLE BARN

Et språk for primær behov og følelser

Effektiv kommunikasjon

TIDLIG INNSATSKOMPETANSE

Rett hjelp til rett tid

ET TRYGT OG INKLUDERENDE BARNEHAGEMILJØ FOR ALLE BARN

Mål: Alle barn opplever og bidrar til et inkluderende miljø som fremmer barns trivsel, livsglede og utvikling.

Inkluderende miljø handler om barnets opplevelse av å høre til og å være en betydningsfull person for fellesskapet i barnehagen. Derfor må personalet støtte barnets identitetsutvikling og positive selvforståelse. Barn trenger også å lære en rekke sosiale ferdigheter for å utvikle positive vennerelasjoner. Barnehagen skal ha et trygt læringsmiljø der barna tilegner seg og prøver ut sosiale og emosjonelle ferdigheter. Å regulere egne følelser, gjenkjenne og skille mellom ulike følelser hos seg selv og andre er grunnlaget for å fungere i samspill med andre noe som igjen er viktig for barnets psykiske helse og som gjør det i stand til å tåle livets opp- og nedturer.

Hjem og barnehage må stå sammen om å skape et inkluderende miljø der det jobbes aktivt mot mobbing og/eller annen krenkende atferd.

Alle voksne må vise barna gjennom holdning og handling at vi bryr oss om hvordan de har det. Vi må gi klart uttrykk for hva slags oppførsel som aksepteres og hva som ikke aksepteres.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen.

Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Barna må også ha mulighet til ro, hvile og avslapping i løpet av barnehagedagen.

Gjennom arbeid med tema «mangfold – inkludering - livsmestring» skal vi:

- Sørge for at barnehagen er en trygg base med forutsigbarhet og faste rammer – en god rytme i dagen
- Synliggjøre, trygge og anerkjenne barnet som det er
- Være en trygg base som gir barn emosjonell støtte og anerkjennelse
- Påse at barnets stemme blir hørt i alle forhold som påvirker deres hverdag – barns medvirkning
- Hjelp barn med å regulere følelser, øke deres robusthet og med å takle sorg og skuffelse
- Bruke anerkjennende kommunikasjon og være gode språkmodeller
- Gi støtte til barns språkutvikling
- Legge til rette for at alle barn får varierte og positive erfaringer ved å bruke språk som kommunikasjonsmiddel

- Hjelp til med å utvikle vennskspsrelasjoncr
- Hjelpc dc barna som ikke klarer å danne vennskap selv
- Ha tema-arbeid om vennskap og innenforskap
- Legge til rette for grovmotorisk aktivitet ute og inne
- Legge til rette for finmotoriske aktiviteter
- Påse at det er muligheter for ro og hvile ved å legge til rette for hvilestunder/små avbrekk i løpet av dagen
- Gi tid og ro til måltider
- Oppmuntre barna til mest mulig selvstendighet
- Gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner

Dette betyr for barnet

- Barnet trives i barnehagen
- Barnet har gode relasjoncr og utvikler vennskap
- Barnet har en trygg og forutsigbar hverdag
- Barnet har selvtillit og et positivt selvilde
- Barnet bidrar til et inkluderende miljø
- Barnet opplever at personalet tar ansvar når adferd bryter med forventningene
- Færre barn opplever krenkelser og mobbing i barnehagen

GJENNOMGÅENDE INNHOLD

Den gode barndom

Barnehagen skal bidra til at barna får en barndom preget av TRIVSEL, VENNSKAP OG LEK. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet skal ha **BARNETS BESTE** som grunnleggende hensyn, som et overordnet prinsipp. (Rammeplanen)

OMSORG

For å ha gode hverdager i barnehagen, må barnets grunnleggende behov for trygghet og tilknytning ivaretas.

Å gi god omsorg handler om å gi barna det de trenger for å utvikle seg godt.

Omsorg i barnehagen handler både om forholdet mellom personalet og barna og om barnas omsorg for hverandre.

Å gi barn mulighet til å gi hverandre og ta imot omsorg, er grunnlaget for utvikling av sosial kompetanse.

God omsorg styrker barns forutsetninger for å utvikle tillit til seg selv og andre, til gode relasjoner og til gradvis å kunne ta større ansvar for seg selv og fellesskapet. Barn trenger voksne med et varmt hjerte og et klart hode!

Voksne som er **STØRRE, STERKERE, KLOKERE og GODE**

Mål:

Trygg tilknytning, trygge, glade, lekende, nysgjerrige barn

Vi skal:

- Oppmuntre barna til å vise omsorg/ øve på å ha omsorg for seg selv
- Skape et miljø der leken har gode betingelser og der alle inkluderes i fellesskapet
- Skape gode arenaer for læring og danning
- Være tilstedeværende voksne som ser hvert enkelt barn
- Være tydelige voksne som ser hva som trengs
- Bidra til glede, lek og humor

TILVENNING

Barn har behov for å knytte seg til en eller flere voksne når de skal etablere en trygghet i sin hverdag. Denne etablerte tryggheten vil i neste omgang fungere som en slags ladestasjon som barnet kan vende tilbake til når det utforsker sine omgivelser.

Etter hvert som barnet blir trygt i sine omgivelser vil det stadig sjeldnere trenge denne voksenpersonen, eller denne ladestasjonen, i umiddelbar nærhet. Barnet finner også trygge holdepunkter i andre barn, voksne, rom, leker etc.

Hvorvidt et barn blir trygt og knytter seg til sine omgivelser i barnehagen er avgjørende for dets trivsel og utvikling. I Nygård barnehage ser vi verdien av å prioritere å bruke god tid på tilvenning for både barn og voksne.

Mål:

- Barn og foreldre har en trygg og god start i barnehagen
- Barnet er trygt på de voksne på avdelingen og lar seg trøste
- Foreldrene kjenner rutinene på avdelingen, kan navn på alle barna og tør å bry seg om og med alle sammen

Tiltak før oppstart:

- Foreldremøte for nye foreldre og for foreldre til barn som skal bytte avdeling i løpet av mai
- Barn og foreldre besøker barnehagen i mai/juni
- Oppstarts-samtaler med nye foreldre og med de som bytter avdeling (fra småbarn til store-barn)
- Nye barn til Marihøna inviteres til å komme på jevnlig besøk i utetiden for at barna skal bli godt kjent i miljøet

Tiltak ved oppstart:

- Foreldrene til stede sammen med barnet ved oppstart
- Personalet observerer hvordan barnet er vant med å bli stelt, kledd på, lekt med, vaner ved matbordet og leggerutiner ved at foreldrene gjør disse tingene de første dagene
- Personalet overtar rutinene gradvis
- Foreldrene deltar aktivt i praktiske oppgaver i barnehagen for å bli kjent med barn og personalet (og hverandre) mens vi blir kjent med barnet.
- Om mulig har barnet litt kortere dager de påfølgende dagene (Det er fryktelig slitsomt og krevende å starte i en ny barnehage, mye og mange nye å forholde seg til)

LIKESTILLING OG LIKEVERD

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta

Mål:

Barnehagen skal bidra til at alle barn får utvikle seg i tråd med evner og interesser og utvikle forståelse for det samfunnet vi er en del av. Gutter og jenter har like muligheter og deltar i fellesskap i alle aktivitetene i barnehagen.

Vi skal:

- Sørge for at barna opplever å bli hørt
- Legge til rette for at gutter og jenter har like muligheter og oppmuntres til å delta i fellesskap i alle aktivitetene i barnehagen
- Oppfordre til lek på tvers av kjønn
- Ha lekemateriell som appellerer til begge kjønn og til allsidig lek
- Være gode rollemodeller og unnlate å benevne aktiviteter som spesielt for gutter eller – jenter

---

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT «Alle mennesker er unike»

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap.

Barnehagen skal sikre et livssynsmessig mangfold og ivareta religionsfrihet.

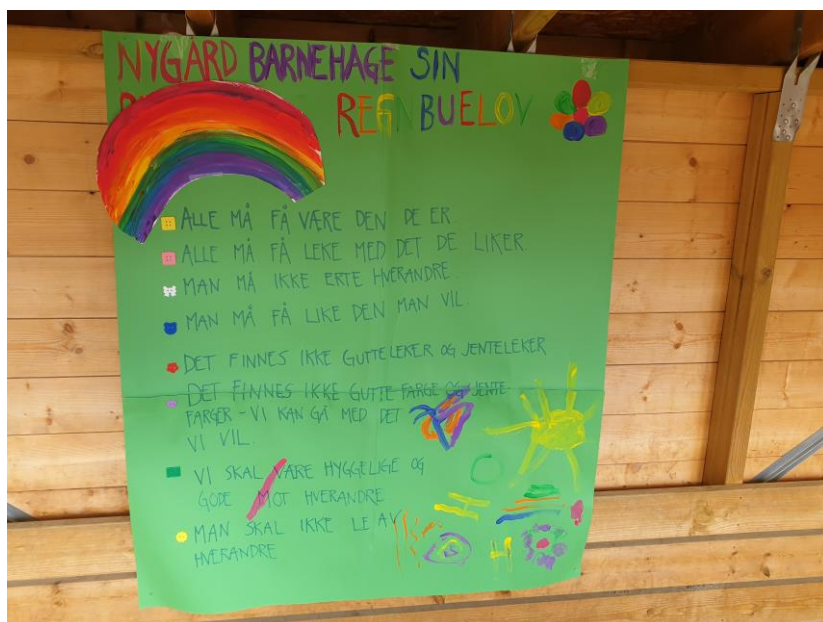
Mål:

- Barna skal oppleve at det er mange måter å tenke, handle og leve på
- Barna er nysgjerrige på likheter og ulikheter hos mennesker
- Barna føler seg sett og anerkjent for den de er
- Barna lærer om ulike verdier og livssyn

Vi skal:

- Vise hvordan vi alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller
- Bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er og synliggjøre den enkeltes plass i fellesskapet
- formidle fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn som er representert i barnegruppa
- utforske og undre oss sammen over ulike religiøse/livssynsmessige spørsmål sammen med barna
- markere merkedager og høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner/livssyn som er representert i barnegruppa
- Feire mangfoldet i Nygård barnehage og i samfunnet for øvrig med en «Mangfolds-uke» som avslutning på barnehageåret

---

LEK og VENNSKAP

Å leke er en del av det å være barn.

Leken har mange uttrykksformer og kan føre til forståelse og vennskap på tvers av alder og språklig og kulturell ulikhet. Å få delta i lek og få venner er grunnlaget for barns trivsel i barnehagen.

Personalet skal være tilgjengelig for barn ved å støtte, delta, inspirere og oppmuntre barna i deres lek slik at leken kan utvikles kreativt, gi gode opplevelser og forebygge konflikter.

Barnas lekemiljø skal være trygt og sikkert, men samtidig by på utfordringer - noe å strekke seg etter - som kan gi noen skrubbsår, men først og fremst stjerner i øynene ved å mestre.

Mål:

- Barna kjenner til og tar i bruk lekemulighetene på avdelingene
- Barna kjenner hensiktsmessige måter å komme med i lek på og er en populær lekekamerat
- Barna løser små konflikter selv, er inkluderende og bruker språket i konfliktløsning framfor fysiske alternativer
- Barna godtar positiv ledelse og lekealternativer framfor å forstyrre andres lek
- Barna setter grenser for seg selv og aksepterer andres grenser

Vi skal:

- Være bevisst på at det er vårt ansvar at barn leker, hvordan de leker og hva de leker
- Sørge for at barna føler trygghet og at de så ofte som mulig får leke uforstyrret og har det de trenger i leken
- Observere og kartlegge hvilke barn som til tider kan trenge ekstra hjelp og støtte
- Kjenne ulike strategier og hjelpetiltak for barn som trenger det og kunne iverksette dem
- Innrede slik at det inspirerer til allsidig lek
- Sette i gang lek

Ulike lekeformer

Lek er en frivillig aktivitet som barnet selv velger å delta i. Barnet leker fordi det er morsomt, men leken er noe mer enn et tilfeldig tidsfordriv. Når barna leker sammen i sosial rollelek, tilegner de seg ferdigheter som har stor betydning når de skal utvikle sin sosiale kompetanse. Gjennom deltagelse i leken blir de stadig bedre lekepartnere for andre og deres samarbeidsevne trenes opp. Lek er den dominerende virksomheten i førskolebarnets liv og kan ha flere funksjoner for barnet.

Det er flere former for lek som opptrer parallelt. Det er likevel et visst mønster i hvilken form som er mest framtrædende i ulike utviklingsstadier.

Funksjonslek	Paralell-lek	Fysisk lek	Rollelek	Konstruksjonslek	Regellek	Digital lek
0 – 1 ½ år	1 ½ - 2 år		3 år -			
Leker alene eller er tilskuer til andres lek Smiler til ansikter Er interessert i sitt eget speilbilde Smaker på.. Leker borte/titt tei Liker dytte/dra leker	Leker ved siden av - nært, men ikke sammen med. Samler (MIN!) Leker tema fra hverdagen Bygger med tog/klosser	Løper rundt, klatrer, skli, huske, hoppe Moro å bruke kroppen, utfordre nye ferdigheter	Late som om, på lissom Tar ulike roller Henter inspirasjon til sin lek og fantasi fra andre mennesker rundt seg	Motorisk aktivitet og systematisk tenkning Fritt eller etter mønster/bruksanvisning	Lek styrt av regler og konkrete mål som f.eks. brettspill, kortspill «Alle mine due-barn..» «Jukseskrutt»	Utforsking, lek og skapende virksomhet gjennom digitale verktøy

---

LÆRING OG DANNING

Lek er en naturlig arena for læring.

Barnehagens oppgave er å stimulere til nysgjerrighet, undring, refleksjon og glede slik at barna kan være kreative og finne egne løsninger. For å ha gode dannelsesprosesser er det viktig at voksne viser respekt for den kommunikasjonen som barna har og interesse for det de sier. Den voksnes rolle er å være en god samtalepartner, samhandlingspartner og veileder.

Det viktigste i dannelsesprosessen er å gi barna god selvfølelse og at de gjennom den kan forstå både seg selv og andre.

Mål:

- Skape et stimulerende miljø som støtter opp under barns lyst til å leke, utforske, lære og mestre

Vi skal:

- Legge til rette for at barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger.
- Temaarbeid
- Arbeid med fagområdene
- Bruke nærmiljøet og skogen

ET GODT SPRÅKMILJØ FOR ALLE BARN

KOMMUNIKASJON OG SPRÅK

Barn skal støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk.

Mål:

- Alle barn opplever glede, mestring og utvikling gjennom språklige aktiviteter i fellesskap med andre

Vi skal:

- Anerkjenne og respondere på barns ulike uttrykk og støtte deres språkutvikling
- Være språklig bevisst og bruke et rikt og nyansert språk – være gode språkmodeller
- Bruke alternativ og supplerende kommunikasjon og bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for barnegruppa
- Anerkjenne og synliggjøre morsmål i samarbeid med hjemmet
- Utvikle gode språkmiljøer
- Oppmuntre barn til å bruke språk for å skape relasjoner i lek og som et redskap for å løse konflikter
- hjelpe barn til å sette språk på følelser, stemninger og opplevelser
- Bruke alle mulige arenaer for gode samtaler med barn
- Lese bøker, samtale om tema

Språkutvikling i førskolealderen

Forskning (UiO) viser at:

- barn forstår flere ord enn de klarer å si
- jenter snakker tidligere enn gutter
- eiendomsformer som «min» og «din» læres før annen grammatikk
- de aller fleste barn kan snakke ganske mye før de fyller 2 år, ofte er 16 – 18 md. en alder der språket virkelig kommer

Førskolebarnets språkutvikling følger vanligvis denne progresjonen:							
0 – 1 år		1 – 2 år		2 – 3 år	3 – 4 år	4 – 5 år	5 – 6 år
0 md	Gråt	12 md	Ett-ords ytring.	To ord setninger	Tre-ord setninger	Fulle setninger	Velformede
3 md	Pludring,		Oppmerksomhet	God forståelse	Språket er forståelig	omstendig	setninger og riktig
2 – 3 md	snur hodet	18 md	babler	bruker navn	for	spør « <i>hvorfor</i> » og	bøying
md	etter lyd		Økende	forstår <i>i, på, ja, nei</i>	andre(fremmede)	« <i>hvordan</i> »	gjensidige samtaler
	“juksegråt”		ordforråd		Forstår telling	kan hele navnet sitt	følger med og
					Lange monologer i lek	kan beskrive	gjenforteller
					Spør « <i>Hva er det</i> »	handlingen i et bilde	kategoriserer
						kan grunnfargene	begreper
						<i>tiss, bærsj, promp</i>	spør «hva betyr»
							kan rime

Et barn har hundre språk!

Utdrag av dikt av Loris Malaguzzi.

Et barn er laget av hundre.
 Barnet har hundre språk
 hundre tanker
 å leke og snakke på
 Hundre alltid hundre
 å undres på og like på
 hundre lyster til å synge og
 hundre verdener å oppdage
 hundre verdener
 å drømme fram

hundre hender
 hundre måter å tenke på

 måter å lytte på
 hundre lyster til å forundre seg og like
 forstå
 hundre verdener å finne opp

BARNES MEDVIRKNING

Barn har rett til å bli sett, hørt og spurt i alt som omhandler deres hverdag.

Medvirkning betyr å møte anerkjennelse for egne opplevelser, respekt for egne meninger og innflytelse på egen hverdag.

Mål:

- Barn har valgmuligheter
- Barna er med på avgjørelser som berører deres hverdag
- Barna får være med å prege prosesser
- Barna deltar i planleggingsprosesser

Vi skal:

- Være lydhøre og vise oppriktig interesse
- Tolke barnas mening/tanker/behov gjennom lek
- Ta med barna på råd
- Gi ulike tilbud
- Ta barns perspektiv på alvor

SAMARBEID MED HJEMMET – FORELDREMEDVIRKNING

Barnehagepersonalet har hovedansvaret for å fremme god kontakt og samarbeid med foreldrene. Foreldre og barnehagepersonalet har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling.

Det er personalets oppgave å forvalte det lov- og verdigrunnlag som barnehagen har, men dette må gjøres på en måte som sikrer foreldre god informasjon og som inviterer til medvirkning fra foreldrenes side.

Mål;

- Samarbeid hjem – barnehage er preget av åpenhet og tillit
- Foreldre får god informasjon om barnets trivsel og utvikling
- Foreldre involveres så tidlig som mulig i evt. tiltak knyttet til enkeltbarn
- Foreldre får god informasjon om barnehagens drift og inviteres til medvirkning i planer og organisering av tilbudet

Tiltak:

- God daglig kontakt i tråd med kjerneverdiene **REDERLIGHET – RESPEKT – RAUSHET**
- Foreldresamtaler 2 gr. pr år
- Foreldremøter
- Møter i foreldreråd og samarbeidsutvalg
- Felles arrangementer (fester i barnehagen)
- Følge lokale prosedyrer for bedre tverrfaglig innsats (BTI)

OVERGANG BARNEHAGE - SKOLE

For å sikre kvalitet i overgang barnehage – skole er det utarbeidet et dokument som beskriver aktiviteter i skole og barnehage.

Mål:

- Barna er trygge på seg selv
- Barna deltar i samvær med andre
- Barna er «selvstendige» (f.eks: kan knyte skolisser, klare dobesøk aleine, holde orden på tingene sine)
- Barna er lærelystne

Tiltak:

- Følge **«Sammen om barns utvikling og læring – plan for overgang mellom barnehage og skole/SFO i Nittedal kommune»**
- Førskolegruppe siste år før skolestart – utedag en dag i uka (egen plan for førskole-gruppa)
- Klubb for førskolebarna med «skoleforberedende aktiviteter»
- «Det er mitt valg» eller annet program for utvikling av sosial kompetanse
- Økt fokus på selvstendighet
- Samarbeidsmøter med skolen/besøk fra skolen

KOMPETANSEUTVIKLING – PERSONALARBEID
BARNEHAGEN SOM LÆRENDE ORGANISASJON

En lærende organisasjon kjennetegnes ved at hele personalet er engasjert i å skape og dele kunnskap om hvordan man best kan arbeide mot organisasjonens mål gjennom målrettet arbeid og bevisst metodebruk (Kvalitetsplan for nittedalsbarnehagene)

Mål:

Barnehagens pedagogiske praksis er i kontinuerlig utvikling for å sikre høy kvalitet i barnehagetilbudet

---

Vi skal:

- Sørge for at alle ansatte har en felles forståelse for barnehagens samfunnsmandat
- Hjelp hverandre til å forstå HVA vi skal gjøre, HVORDAN vi skal gjøre.. Og HVORFOR vi skal gjøre akkurat sånn
- Sørge for at vårt arbeid har en profesjonell tilnærming og er faglig forankret
- Dele og utveksle kunnskap for å nå barnehagens målsettinger (lærende møter)
- Kontinuerlig søke muligheter for bedre praksis

KOMPETANSEUTVIKLING – PERSONALARBEID

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna. (Lov om barnehager § 41)

Mål:

Barnehagens pedagogiske praksis er i kontinuerlig utvikling for å sikre at alle medarbeidere griper inn og setter i verk tiltak dersom barn utsettes for krenkelser

Vi skal:

- Gjennomføre kompetansepakken «Barnehagemiljø og krenkelser» sammen
- Lære ulike observasjonsmetoder og øve på å se og oppdage eventuelle negative tendenser i våre barnegrupper
- Lære om og ta i bruk barnesamtaler som verktøy for å forstå hvordan barn har det i barnehagen
- Følge handlingsveileder for «tidlig innsats»

TIDLIG INNSATS OG BEDRE TVERRFAGLIG INNSATS

Tidlig innsats innebærer innsats på et tidlig tidspunkt i barnets liv og iverksettelse av tiltak nå problemer oppstår eller avdekkes. Det betyr at barnehagepersonalet må ha kompetanse til å se barnets behov, gi støtte i lek og legge til rette for et helhetlig og inkluderende barnehage tilbud og søke hjelp hos andre tjenester når det er påkrevet.

I Nittedal er det utarbeidet en **handlingsveileder for bedre tverrfaglig innsats (BTI)**

Handlingsveilederen er forpliktende for alle ansatte som møter barn, unge og familier med behov for hjelp, støtte og oppmerksomhet i korte eller lengre perioder ilivet.

Mål:

Barn i barnehagen får riktig hjelp til rett tid

Vi skal:

- Fange opp og følge opp alle typer utfordringer
- Fra tidligst mulig tidspunkt
- Sammen med foreldre
- Uten oppfølgingsbrudd
- Med dokumentert effekt

VURDERING

Kvaliteten i det daglige samspillet mellom menneskene i barnehagen er en av de viktigste forutsetningene for barns utvikling og læring. Barnegruppa og det enkelte barns trivsel og utvikling skal derfor observeres og vurderes fortløpende.

Gjennom vurderingsarbeidet skal vi si noe om hvor godt vi lykkes med å gjøre planer om til praksis.

Mål:

Alle barn i nittedalsbarnehagene opplever et inkluderende, utviklende og kvalitativt godt barnehagetilbud

Tiltak:

Personalets arbeid skal vurderes gjennom bruk av læringssirkelen.

Vi skal reflekter over:

- Hvor godt vi lykkes med å skape et miljø som bidrar til å fremme sosial kompetanse hos barn og voksne
- Hvor godt vi lykkes med å skape et miljø der leken har gode betingelser og der alle inkluderes i fellesskapet
- Om barnehagen er en så god arena for læring som vi ønsker at den skal være
- Hvor gode modeller de voksne er
- Hva vi kan gjøre for å bli enda bedre

DOKUMENTASJON

Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten. Dokumentasjonen skal gi informasjon om hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen.

Vurderinger om barnegruppen eller enkeltbarns trivsel og utvikling skal dokumenteres når det er nødvendig. Personopplysninger skal behandles i samsvar med personopplysningsloven. Alle opplysninger om barnegrupper eller enkeltbarn arkiveres i digitalt arkivsystem (P360). Foreldre har innsynsrett i det som omhandler eget barn.

Personopplysninger skal ikke deles med andre instanser uten samtykke fra foreldrene (Unntatt er opplysningsplikt til barnevernstjenesten).

Mål:

Foreldre, samarbeidspartnere og eiere får god informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid og om hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen.

Tiltak:

- Barnehagens overordnede planer er tilgjengelig på barnehagens hjemmeside (Brukerportalen)
- Årsplan utarbeides i en samskapingsprosess og fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg
- Det utarbeides periodeplaner som beskriver aktiviteten på avdelingen
- Ord og bilder fra hverdagen i barnehagen er tilgjengelig for foreldre via «MyKid»
- Barnas arbeider stilles ut på avdelingene

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE I RAMMEPLANEN

Innledning

Progresjonsplanen beskriver hvordan barnehagen arbeider med de sju fagområdene som er beskrevet i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse.

Fagområdene må sees i sammenheng og være en gjennomgående del av barnehagens innhold.

Hovedmål:

- barna skal utfolde skaperglede, undring og utforskertrang
- barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter
- barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter

Kommunikasjon, språk og tekst

Mål	
Barna skal få utforske og utvikle sin språkforståelse, språk-kompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. Barna skal få leke med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling	
Progresjon	
1 – 2 år	Hva
• Bli kjent med billedbøker og pekebøker • Bli kjent med bøker med enkel tekst • Lære sanger med bevegelse, enkle sanger uten bevegelse, bevegelsesleker • Få kjennskap til rim og regler • Positive opplevelser med verbal og non-verbal kommunikasjon • Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn Bli kjent med enkle eventyr	Hvordan • Lese billedbøker/pekebøker sammen med barna • Bruk av sanger og bevegelse, rim og regler i samlinger og aktiviteter • Bruke konkrete, bevegelse og bilder som støtte til enkle sanger og fortellinger • Lek med lyder • Være til stede der barna er, på gulvet • Bruke bilder med navn i garderoben • Gi barna tid til å uttrykke seg Velge 2 – 4 historier eller eventyr hvert år og dramatiserer med konkrete
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier	
• Se sammenhenger mellom bilde og gjenstand(konkreter) • Lyttetrening • Sette ord på ønsker og følelser • bli kjent med for-bokstavene i navnene til barn og voksne • Få kjennskap til digitale verktøy	• Bruke sangkort, puslespill og bøker som er tilpasset alderen • Gjenkjennelsesleker (eks. Kims lek) og Lottospill • Oppfordre til tegning • Fortelle eventyr både med og uten konkrete Legge til rette for samtaler mellom voksen- barn og barn - barn • Oppfordre til rollelek • Bruke rim, regler og sanger • Bruke billedbøker med enkel tekst Synliggjøre forbokstavene til barn og voksne på avdelingen

3 – 4 år	Hva	Hvordan
Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier		
• Bevisstgjøring på bruk av språket i konfliktsituasjoner og sette ord på følelser • Ta ordet og lytte til andre i samlinger • begynne å bruke språket aktivt og hensiktsmessig i lek • Kjenne til internett som informasjonskilde	Samtaler om felles opplevelse • Oppmuntre barna til å fortelle • Lese bøker som beriker og gir inspirasjon • Høytlesning og lytte til lydbøker • Fortelle og dramatiserer eventyr med og uten konkrete • Sang og bevegelsesleker Stimulerer barna til å sette ord på det de gjør	
4 - 5 år	Hva	Hvordan
Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier		
• Utvikle variasjoner innenfor språket • Utvikle det abstrakte begrepsapparatet • Preposisjoner, bøyninger verb osv. • Større kjennskap med språklyder • Øke kjennskapen til ulike media. • Se sammenheng mellom det talte og skrevne ord • Interesse for begynnende lekelesing og leseskriving	• Leke og tulle med ord spontant og organisert • Spille spill – lotto, memory, osv. • Rimer og dikter • Dramatiserer og dokumenterer • Oppmuntre til tegning og lekeskriving	
5 - 6 år	Hva	Hvordan
Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier		
• Tall og bokstaver blir en del av det daglige livet i barnehagen - Med dette øker barnas interesse for skrift og talespråk • Få kjennskap til alfabet • oppmuntre til å skrive sitt eget navn. • Utvikle interesse for å lytte til andres fortellinger • Trene på å hevde sine meninger, lytte til andres og vente på tur • Kunne gjenfortelle innholdet i fortellinger	Barna får møte ordbilder, bokstaver, tall og andre symboler på avdelingen • Høytlesning, lydbøker og fortsettelsesbøker • Mer avanserte sanger og historier som inspirasjon til fabulering og nyskapning • Fast førskolegruppe der det jobbes med skoleforberedende oppgaver • Trene på å skrive eget navn • Lære å rekke opp handa når en skal si noe. Planlagte og spontane barnesamtaler/-møter Bruke bildemateriell som utg.pkt. for samtaler	

Kropp, bevegelse, mat og helse

Mål	
barna skal få mulighet til å sanse, oppleve , leke , lære og skape med kroppen som utgangspunkt.	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
• Bli bevisst egen kropp og bruken av den • Møbler, lekeapparater og natur skal utforskes • Vekst og utvikling gjennom kroppslig mestring • Få finmotoriske utfordringer • Lære navn på kroppsdelene • Godt kosthold skal etableres • Lære å spise og drikke selv • Bli kjent med gode vaner for hygiene • Begynnende trening med av- og påkledning Vi har fokus på et hyggelig måltid og på sunt kosthold og mangfoldige smaksopplevelser	• På tur innenfor, og små turer utenfor barnehagens lekeområde • Bruke puterommet aktivt • Enkel hinderløype ute og inne • Bevegelsessanger • Pusle puslespill med og uten knotter. • Snakke og synge sanger om kropp/kroppsdelene • Smake på forskjellig mat og sunn mat. • La barna spise og drikke selv • Hjelp med håndvask • Hjelp til med å øve på av- og påkledning. God tid til måltid
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
Videreutvikle motoriske ferdigheter og balanse • Bli bevisst kroppslige muligheter og begrensninger • Bevisstgjøring og kjennskap til kroppsdelene • Øve på å sitte i ro Delta på enkel matlaging • Trene på å velge pålegg og smøre selv • Fra bleie til toalett	• turer i ulendt terreng • Sykle, ake, klatre, balltrening, springe og hoppe • Tegning, perling og øve på klipping • Oppmuntre til å "sitte i ro" i samlingsstund og under måltider • La barna få smøre mat selv • Bruk av tallerken og kniv ved måltider • Snakke om hvorfor vi vasker hendene og når Ta med barna på matlaging

3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Bli glad i og fortrolig med sin egen kropp og at alle er ulike • Glede over å være ute i all slags vær • Pinsett- og blyantgrep blir mer innarbeidet • Trene å smøre mat selv • Vi har fokus på hygiene og renslighet • Mer selvstendig med toalettbesøk og av- og påkledning	Gå lengre turer i ulendt terreng • Gi barna trygghet til å balansere, klatre, hinke, hoppe og lære de å huske selv • Legge til rette for gode turopplevelser • legge til rette for formingsaktivitet • Samtaler om sunn og usunn mat, og smake på ulike smaker (skille mellom surt og søtt) • Legge til rette for selvstendighetstrening mht. toalettbesøk, håndvask og av- og påkledning
4 - 5 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier.</i>	
Øke kvaliteten på fin-og grovmotoriske ferdigheter Øke selvstendighet i forhold til hygiene Kunne sette grenser for seg selv ved å kunne si «stopp» og respektere når andre sier «stopp»	Inspirere til utholdenhet på lengre turer. • Øve på å klippe med saks etter en strek og å fargelegge etter streker - Øve blyantgrep • Klippe, lime, perling og veving. • Forklare viktigheten av håndvask Gi barna mestringsfølelser og anerkjennelse på egne følelser Lære barn å si: «Stopp/jeg liker ikke» Lære barn å respektere andres grenser

5 - 6 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
Stole på egen kropp og utfordre egne grenser • utvide forståelsen mellom kosthold og helse • Mer forståelse for hvordan kroppen fungerer innvendig og utvendig • Bli mer selvstendig	Øve på å hoppe tau, spille fotball, ta imot ball og å balansere på en fot og håndtere ulike redskap • Gå lengre turer • Lære om kosthold og matens betydning for kroppens fungering • Lære om hvordan vi ser ut inni kroppen og hvordan kroppen fungerer • Klare toalettbesøk selv • Klare å kle seg selv, avpasset værforhold

Kunst, kultur og kreativitet

Mål	
Personalet skal stimulere barns nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøving og eksperimentering	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
Introdusere barna for ulikt formingsmateriell • Introdusere barna for ulik musikk, sang, dans, drama og bevegelse	Male og tegne med ulike teknikker Lage utstilling • Synge sanger for barna, høre på musikk, gi rom for bevegelse, enkle instrumenter • Dramatisere enkle fortellinger og historier

2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
Bli kjent med navn på farger • Innføre flere typer formingsmateriell, • Varierte musikkopplevelser • Eventyr • Gi inspirasjon til kreativitet • Gi rom og materiell som inspirerer til rollelek	God tilgang på tegne, male, klippe og lime-utstyr • Synge, spille, høre på musikk • Dramatisere eventyr • Legge til rette for kreativitet i forming, dans sang og drama • Ha utkledningstøy tilgjengelig i lek
3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• introdusere barna for ulike formings -teknikker • Sangleker, bevegelsessanger, sanger med mer tekst • Fortellinger med mer tekst • Rollelek, drama, utkledning	Klippe, lime, male, tegne, tegne med tusj, perle, små tegneoppgaver, bygge/konstruere Ha et utvalg av formingsmateriell tilgjengelig for barna Fellesopplevelser med kunstneriske innslag av teater, musikk, drama, dans eventyr og fortellinger • Utvide repertoar innenfor musikk og kunst, kultur
4 - 5 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Kunne flere farger, lage system, mønster • Sanger med flere vers, mer avanserte melodier, lytte på musikk • Videreutvikle eventyr og dramalek	• Utvide repertoar i formingsmateriell, musikk, kunst og kultur, lekemateriell • Introdusere flere sanger, høre på musikk, instrumenter • tilgjengelig utkledningstøy og andre rekvisitter

5 - 6 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Detaljer i tegning, maling, forming • samarbeidsoppgaver i forming • Opptredener, ha konsert • Avansert rollelek, drama Ulike prosjekter knyttet til utsmykking og jul- og påskeaktiviteter	• Utvide repertoar • Formingsmateriell som krever mer nøyaktighet, finmotorikk • Få ulike kunstopplevelser • Ulike musikkopplevelser • Sanger med mer tekst Opptre på FORUT kafè, sommerfest og for pensjonister i nærmiljøet Bevisst bruk av udefinert materiell i førskoleaktiviteter, bygge og konstruere

Natur, miljø og teknologi

Mål	
Legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring.	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
Legge til rette for varierte opplevelser ute Få mulighet til å bruke sansene og undre seg Få kjennskap til norske husdyr og insekter	• Være ute hver dag, få erfaring med ulikt vær • De voksne skal være gode rollefigurer og vise respekt og varsomhet i naturen når man er sammen med barna • Ta turer utenfor barnehagens område i smågrupper Turer i kjøkkenhagen • Sette av god nok tid og ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser, forutsetninger og undring • Bruke bilder, sanger og pekebøker om husdyr og insekter Høre/etterligne dyrelyer

2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Få mulighet til og utforske nye områder • Plante, så og høste inn. • Få erfaring med Ipad og annet digitalt utstyr • Bli bevisstgjort årstidene, endringer i naturen. • Få kjennskap til hvor maten vi spiser kommer fra.	• Være aktive brukere av kjøkkenhagen gjennom sesongen • Voksne undrer seg sammen med barna om ulike tekniske funksjoner vi omgir oss med - lete etter insekter, blomster og naturmaterialer - Bruke forstørrelsesglass og mikroskop - Leke med vann - Bruke værtavle
3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Få kjennskap til de fire årstidene • lære om og praktisere kildesortering • Få utvidede kunnskaper om dyr, insekter, blomster/vekster som er naturlig i vårt område	• turer i nærmiljøet - Levere restavfall i riktige containere - Vi plukker søppel i nærmiljøet og i barnehagen - Bruke digitalt mikroskop og Ipad
4 - 5 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Introdusere barna for miljøvern. • Bruke oppslagsverk ved spørsmål og undring, også digitalt.	- Plukke søppel og kildesortere • Gi barna oppgaver som stimulerer nysgjerrighet og kunnskap ifht. naturen og miljøet

5 - 6 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Lære om naturfenomener • Kunnskap om hvordan mennesket og naturen er avhengig av hverandre • Enkle kjemi/fysikk forsøk • Gjenbruk og bruk av «udefinert materialer»* *klosser, steiner, bokser – Ikke ferdigproduserte former/figurer	• Bruke faktainformasjon i større grad enn tidligere • Innhente materialer til gjenbruk som er en del av det «udefinerbare materialene» vi har tilgjengelig

Etikk, religion og filosofi

Mål	
Gjennom å samtale om eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål skal barna få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte, reflektere og finne svar og gjennom det legge grunnlag for kritisk tenkning og dømmekraft.	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
Markere tradisjoner og høytider på enkle måter • Ta barna på alvor • Anerkjennelse fra voksne • Gi omsorg • Fokus på vennskap Tilegne seg vaner for «Skikk og bruk»	• Bruke sansene og oppleve høytiden. Synge og oppleve stemningen sammen • Være observant på kroppspråk og mimikk • Voksne skal handle utfra barnets signaler og utfra kunnskap om barns behov • Hjelp barna til å vise godhet for hverandre • Takke for maten

2 – 3 år Hva	Hvordan
Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier	
• barn og voksne undrer seg sammen • Få erfaringer med å dele med andre • få erfaring med å ta egne valg. • snakke om følelser: Glad, lei seg, sint, redd • Gjenkjenne følelser hos andre • Utvikle evne til å vise omsorg for hverandre Ha fokus på «anti-mobbing» Gi barna veiledning og hjelp i konflikter og annet samspill	Gi rom for undring og filosofi. • Basis høflighetsfraser, hei-hade-takk, kan jeg få? • Voksne skal sette ord på følelsene barna har, bekrefte. • Turtaking / «velge sjøl» • Øve på å lytte til hverandre • Veilede/snakke med barna i vanskelige og utfordrende situasjoner i fht. utestengelse og mobbing. Voksne skal være gode rollemodeller, være bevisst på ord, kroppsspråk i forhold til hverandre • Hjelpe/veilede barna å tolke situasjoner barna imellom • Hjelpe barna å løse konflikter • Se og anerkjenne positiv samhandling
3 – 4 år	
Hva	Hvordan
Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier	
• Trene på å tenke gjennom ting, være nysgjerrige. • Bli bevisst på at «mine handlinger påvirker andre» • Barn skal erfare at: «Det er flott å være meg, det er flott å være forskjellige.» • Sette grenser for seg selv • Respektere hverandre. • Samtale og bøker om vennskap. Hva er en god venn? • Vise empati. • Bli kjent med ulike kulturer som er representert i barnehagen • Bli kjent med høytider og tradisjoner,	• Voksne skal være til stede blant barna og hjelpe til i konflikter, sette ord på de ulike perspektiver, oppfordre til dialog blant barna • Bruke historier, bilder bøker om følelser, filosofiske spørsmål • Voksne skal være lyttende, stille oppfølgingsspørsmål, være undrende i dialog med barna • Øve på å si "nei", eller "stopp" for å sette grenser for seg selv • Øve på å respektere andres «stopp» • Samtale og bøker om ulike kulturer og levemåter. • Samtaler i hverdagen om ulikheter, hvordan alle er viktige i et fellesskap • Markering og forberedelse til høytider, tradisjoner innenfor ulike religioner og livssyn som er representert i barnehagen

4 - 5 år	
Hva	Hvordan
Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier	
• Kjenne til religioner, høytider og tradisjoner som er representert i barnegruppa • Øve på problemløsning og selvstendig tenkning • Samtale og filosofere over grunnleggende spørsmål • Vise respekt og toleranse for hverandre i det vi sier og gjør	Markere høytider og tradisjoner fra andre kulturer/religioner i samarbeid med foreldrene Bruke barnesamtaler om likheter og ulikheter i kultur og livsstil og hvordan det kan bli et verdifullt mangfold • Bruke barnas erfaringer som utgangspunkt for samtale. • Verne om gode leke situasjoner der barna er i god relasjon med hverandre Skape et inkluderende fellesskap i barnegruppene og i barnehagen som helhet
5 - 6 år	
Hva	Hvordan
Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier	
• Lære Den gylne regel: «Alt dere vil at andre skal gjøre mot dere, skal også dere gjøre mot dem» • Reflektere over hvem man er som person, og hvordan man vil være.	• Legge til rette for tid og rom for undring og filosofering over grunnleggende spørsmål • samtalegrupper rundt emnekort som f.eks. «Elle Melle» og Unisefs kort om barns rettigheter Gi kunnskap om at vi er forskjellige, og at det er bra for felleskapet

Nærmiljø og samfunn

Mål	
Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barna bli kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
Bli trygge på seg selv, voksne og andre barn i barnehagen • Bli kjent i og rundt barnehagen • Bli en del av et felleskap Bli introdusert for barnehagens tradisjoner • markere nasjonaldagen, 17. mai • markere samefolkets dag, 6. februar Markere «annerledesdager»	• Personalet skal være trygge og nære voksne for barna, og gi omsorg på barnets premisser. • Bruke uteområdet året rundt, besøke kjøkkenhagen og lekeplasser i nærheten Stifte bekjentskap med barnehagens fjøsnisse • Se fargene i det norske flagget, høre nasjonalsangen og andre sanger som hører nasjonaldagen til. • Se fargene i samefolkets flagg og høre musikk og se på effekter og bilder som tilhører samefolket
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Bli bedre kjent i og rundt barnehagen • Utvide kjennskapet til nærmiljøet • Lære å ta hensyn til hverandre Oppmuntre barna til å medvirke i egen hverdag	Besøke biblioteket Tur med lokalbussen • Personalet skal være seg bevisst å sette ord på barnas positive handlinger ovenfor andre, og oppmuntre de til å hjelpe hverandre. Nøytrale aktiviteter som alle kan være med på i forbindelse med høytidene Sikre at alle barn blir sett, hørt og spurt Voksne som leser og anerkjenner barnets mange uttrykk/kroppsspråk

3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
Turer i barnehagens nærmiljø, og besøke steder i nærmiljøet. Oppmuntres til medvirkning og få erfaringer i demokratiske prosesser Erfare at vi er likeverdige, uavhengig av kjønn, og deltar i felleskapet	Øve utholdenhet i stadig lengre turer Barnesamtaler og barnemøter der vi blir enige om ...(flertallet bestemmer) Personalet jobber for at alle barn i barnehagen skal føle seg inkludert og akseptert uavhengig av kjønn
4 - 5 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
Bli kjent med vår lokale dikter • lære om og erfare demokratiske prinsipper og medbestemmelse. • Få begynnende kunnskap om menneskerettigheter, barnekonvensjonen Tema: «Hvor bor vi?» Få forståelse for og erfaringer med ulike tradisjoner og skikker	Besøke statue og huset der Alf Prøysen. Lære noen av hans sanger/tekster • Videreføre besøk i og rundt barnehagen Snakke sammen om hvordan vi kan passe på og være venner med hverandre i barnehagen • Samtaler om konsekvenser av handling og valg • ha samtaler rundt barns rettigheter • Snakke sammen om hvilket land, kommune, område og vei vi bor i. Lære om kart • Samtaler om jule- og påsketradisjoner og skikker

5 - 6 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
Bidra aktivt til et inkluderende barnehagemiljø • Kjenne til skole, skolegård og SFO • Barna skal erfare at de har medvirkning og er del av et demokratisk samfunn. • Tema: «Hvor bor vi?» • Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og skikker. • Lære mer om Barnekonvensjonen	• Erfare at alle mennesker, uansett alder, kjønn og forutsetninger, inngår og bidrar til fellesskapet i barnehagen • Besøke skolene/SFO som en del av førskoleklubben • Alle skal bli sett og hørt, men skal også erfare at de ikke alltid kan få gjennomslag for det de vil og det de mener • Samtaler om universet, jorden, kontinenter og land, ved bruk av atlas, faktabøker og internett • Samtaler rundt temakort om barns rettigheter

Antall, rom og form

Mål	
Utvikle barnas matematiske kompetanse gjennom lek, styrte aktiviteter og spontane hverdagsaktiviteter Gi barna mulighet til å utforske, og leke med tall, former og mønster	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
• Sortering • Begreper: Stor-liten • Finne sin egen plass i gangen • Er introdusert med tallremse, særlig 1, 2, 3	• Rydde og legge på plass. • Bygge tårn, putte oppi, ta ut. • Sanger, rim og regler med matematisk innhold

2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Begynnende peketelling: 1, 2, 3 • Bli kjent med tallene • Utvikle romforståelse • Begreper: liten - mellom - stor, over – under, foran og bak Bli kjent med noen geometriske figurer: runding, firkant og trekant • Bli kjent med primærfargene og vite hva de heter	Sortere leker etter farge og størrelse Bruke tall og telling i naturlige situasjoner. Plassering, hvor f. Eks skoene skal stå Bygge hytter og lage ulike hinderløyper. Pusle puslespill Par kobling – hva hører sammen? Bruke eventyr, historier, sanger, samtaler og regler. Synliggjøre de ulike geometriske figurene på ulike måter Bruke fargene – rød, gul, blå og grønn
3 – 4 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Kjenne til tallene opp til ti • Gjenkjenne noen geometriske figurer; Sirkel, kvadrat, trekant m.m Utforske former, farger og mønstre Videreutvikle interessen for tall og telling Videreutvikle fargebegreper	• bruke alle dagligdagse muligheter for telling Regler og eventyr med telling • «Jakte» på former, inne og ute Bruke korrekte matematiske begreper når vi snakker om former • Perle, modelleringsleire, tegning, «Mattelek» • Konstruksjonslek (klosser, duplo/lego, puter, sand) Bruke f.eks. «En støvel og en sko – matematikk for de minste» Bruke alle anledninger til å navnsatte primær- og sekundærfargene – gå på «fargejakt»

4 - 5 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Kjenne til ukedagene, måneder og de forskjellige årstidene • kunne tallremsa til ti • Kjenne til bokstaver og tall	• Samlinger, og samtaler om ukedager, måneder og årstid Bruke f.eks. «Fem, seks – det kommer en heks»
5 - 6 år	
Hva	Hvordan
<i>Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier</i>	
• Kjenne igjen symboler på en terning • kunne og bruke tidsbegreper: I går, i morgen, osv • Kunne navn på ukedagene og etterhvert rekkefølgen av dem • Orienter seg etter enkle kart (f.eks. skattekart) • Bli kjent med tallremse opp til 20 • Forstå sammenhengen mellom tall og mengde	• Spille spill • rim og regler • Gå på skattejakt • Telle oppover og nedover og videre fra... • Oppgaver på skoleklubb Tellebøker Leke med/bygge og konstruere med «udefinerbart materialer»

AKTIVITETER/TRADISJONER – høst 2021					
	AUGUST	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DESEMBER
mål	Barna skal bli kjent med hverandre, oppleve fellesskap og skape gode opplevelser sammen.		Barna skal høre om hvordan det er å være barn i andre deler av verden.		Barna vet hvorfor vi feirer jul etter kristne tradisjoner.
			Barna hører om likheter og ulikheter i livene våre		Barna deltar i tradisjonelle førjulsaktiviteter
Husk på	16. aug. PLANLEGGINGS DAG Uke 37 Brannvernuke MELD FRA OM HØSTFERIE I UKE 40		Uke 41 og 42 Forut-aksjon 4. og 5. november PLANLEGGINGS DAGER 19. 11. BLIME-dagen		13.des Lucia markering 17. julebord for barna 22.des Grøttest MELD FRA OM JULEFERIE
OM	Brannvernuka: Barnehager er pålagt å ha minst 2 brannøvelser i året. Vi setter av en uke til tema nå på høsten. Brannbamsen Bjørnis hjelper oss å lære om brannberedskap og hva vi kan gjøre for å hindre brann - og hva vi skal gjøre om det skulle begynne å brenne der vi er. I år får vi også besøk av brannbilen Pernille og Nedre Romerike brann og redningstjeneste		FORUT- aksjon 2021/22: Historien om Indrani Barneaksjonen er et pedagogisk opplegg for barnehager, barneskoler og SFO, der barn i Norge lærer om barn i andre land. 		Markering av julen Vi har adventsstund der vi forteller julens historie og lærer noen julesanger. Vår lokale fjøsneise skriver brev til oss hver dag og minner oss på hva vi har å gjøre.

AKTIVITETER/TRADISJONER - vår 2022

	Januar	Februar	Mars	April	Mai	juni	juli
mål	Barna opplever å være en betydningsfull person for fellesskapet.		Barna er nysgjerrige og interessert i naturen rundt seg		Skolestartere markerer avslutningen på barnehagetiden.		
	Barna opplever vennskap og positivt samspill		«Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen» (Lov om bhg. §1 – 2.ledd)		Barna som skal bytte avdelinger blir kjent med barn og voksne på den avdeling de skal starte på til høsten.		
Husk på	6. feb. samefolkets dag 25. fastelavnsfest 31. januar PLANLEGGINGSDAG		21.mars «Ulike sokker dagen» MELD FRA OM PÅSKEFERIE 6.april Påskefrokost for barna FRIST FOR Å LEVERE SOMMERFERIELISTE 31.4. 13.mai PLANLEGGINGSDAG 16. mai Vi markerer Grunnlovsdagen		uke 24 Mangfoldsuke Sommerfest Sommerstengt uke 29 og 30		
OM	Fastelavnsfest /Karneval Fra 28.februar markerer overgangen mellom vinter og vår med blåmandag, fetetirsdag, askonsdag og en fastelavnsfest(litt forskjøvet pga.vinterferien) De som vil kan kle seg ut på festen.		Markering av påske Vi markerer påsken ved at barna lager enkel pynt og at vi formidler en noe forenklet versjon av det kristne budskapet knyttet til påsken for de eldste barna. Som en lokal tradisjon, går førskolebarna rundt i nabolaget forkledd som påskekjerringer og –gubber og deler ut selvlagde kort en av de siste dagene før påske.		Ferie Alle barn skal ha 4 uker ferie i løpet av barnehageåret. 3 av disse må tas ut i perioden 20.6. – 20.8. For skolestartere gjelder at de må ta ut 3 uker mellom 20.6 og 31.7. Den 4. uken kan tas ut som enkeltdager f.eks. i forbindelse med jul eller påske.		

PLANLEGGINGSDAGER 2010 – 2021

De kommunale barnehagene i Nittedal holder stengt grunnet planleggingsdager følgende dager:

Mandag 16. august 2021

Torsdag 4. november 2021

Fredag 5. november 2021

Mandag 31. januar 2022

Fredag 13. mai 2022

Feriestengte uker sommeren 2022 er uke 29 og 30.

